den strijd van Lindeboom, die „beefde voor zulk een leer", nog redeneeren in den geest van de Considerans van 1905 met de echo van 1896, dat het tenslotte maar meeningsverschillen zijn? Als ook de Vrijgemaakte Kerk dit standpunt gaat innemen.... dan schijnt het mij toe, dat de mentaliteit, waarmede eens aan Kuyper's leer vrije toegang gegeven is, door Kuyper's vrienden, thans nog in meerdere gevallen bij diegenen aanwezig is, die zich van menschelijke bindingen hebben willen vrijmaken om alleen vast te houden aan de Heilige Schrift en de Belijdenis der Kerk, verwerpende alle menschelijke systeem, hoe „logisch" ook gesteld."

Met deze (verkorte) passage is dan het stuk van ds Bosch geëindigd.

Wat wij op deze regelen zouden antwoorden willen, kan in hoofdzaak onzen lezers wel bekend zijn uit ons artikel van verleden week. We meenen daarin aangetoond te hebben, dat de „vrijgemaakte kerk" nog nooit geredeneerd heeft in den geest van de (niet bestaande) „Considerans" van 1905, gelijk die door ds Bosch is aangegeven in zijn voorgaande week doorgegeven typeering. De „vrijgemaakte kerk" heeft ook geen enkel standpunt ingenomen, dat van hetgeen èn Lindeboom èn ds Bosch en duizend anderen na 1905 hebben gedaan, en goedgevonden te doen, ook maar een haar verschilt. Zij had niets te maken met leeringen van menschen, die allang dood en begraven waren, toen zij in 1946 een synode belegde in Groningen. Ze had alleen te maken met de historie van vlak vóór 1946, en had geen enkele reden, om, terwijl zij een formule van zich afschudde, die onhoudbaar gebleken en schromelijk misbruikt was, te spreken over dooden, of over meeningen, die onder ons geen ons bekende mensch voorstaat, en die, toen ze bindend opgelegd waren, door candidaten en ouderlingen en predikanten en gemeenteleden en hoogleeraren met ronde woorden waren afgewezen als bindende leeringen. Ze had geen enkele reden, om kuyperiaansche leeringen af te wijzen, die in een ander werelddeel misschien nog mochten rondspoken in iemands brein. Ze had te maken met wat voor haar voet gelegd was en met anders niets. Ze heeft door de overweging van haar Groningsche synode, dat een definitieve beslissende uitspraak over theologische kwesties over die vier punten van '05 niet noodig noch gewenscht is, getoond, dat ze weet wat een belijdenis is. Ik althans ken geen enkele belijdenis, die op wèlk theologisch geschilpunt ook een definitieve beslissende uitspraak doet. Wel ken ik besliste afwijzingen van bepaalde ketterijen, en besliste uitspraken aangaande de groote werken Gods. Maar die zijn wat anders dan definitieve beslissende uitspraken over een theologisch geschil. En door de vrijheid van profetie te handhaven heeft de Groningsche synode aan iedereen het recht toegekend, zich tot zijn naasten te wenden met een op de basis der belijdenisinhouden voorgedragen meening. Hij zal dan moeten verdragen, dat anderen hun afwijkende meening ertegen stellen, als zij die hebben; èn, dat de een zoowel als de ander, ingeval van gebleken noodzaak, de kerken zien komen tot een besliste uitspraak, ingeval er ketterij mocht in het spel zijn.

***

Dit vriendschappelijk gesprek moge ik besluiten met een enkele opmerking van algemeenen aard.

Ze ligt in het opschrift boven dit artikel reeds aangegeven.

Wij moeten „anti", d.w.z. tegen elke ketterij zijn. En „anti" elke opkomende ketterij, die in de kerkelijke samenleving zou opduiken, onverschillig van welken kant.

Maar „anti" de ketterij zijn, of „anti" een bepaalde ketterij (van dooden dan wel levenden) zijn, is nog wat anders dan „een anti" zijn. „Een anti" is iemand, die in heel zijn optreden „is gaan staan" naar zijn „anti dit of dat wezen". Dat deugt niet. Je moet je leven nooit laten beheerschen door een ander; en nooit door een incident. Bij elke kerkelijke handeling staat voorop: het vergaderen, het vergáderen, het VERGADEREN. Bijeenbrengen én bijeenhouden, voor zoover het aan je zelf ligt, van wat God wil hebben samengevoegd op den goeden grondslag van belijden. Als je niet het hééle veld overziet, raak je zóó maar in het slop der secte. Bij het opstellen en bindend verklaren van confessioneele artikelen staat men al voor de reuzentaak, niet minder op te leggen, dan strikt noodzakelijk is. En voor de even zware taak, niet meer op te leggen dan dit strikt noodzakelijke. Het mag ónze schuld niet zijn, als een ander, die in God gelooft, bij ons geen avondmaal vieren kan. Dat moet aan zijn domme of slechte daad en houding liggen, niet aan de onze. Ik ben bang, dat we dit wel eens vergeten. Ik zou niet graag in de kerkelijke schoenen staan van de rapporteurs van 1944, die òplegden wat niet opgelegd worden mocht. Niet alleen omdat ze te veel oplegden, maar ook omdat ze iets verkeerd oplegden. En dat niet alleen. Ook omdat ze zich blind keken naar den éénen kant, en nu geen oog meer kunnen opendoen voor den anderen. Ze hebben als epigonen van Kuyper's erfenis met hun kromme zwaard huis gehouden in een kerkelijk leven, dat in het verleden kracht ontplooid had; en het is hun gelukt de massa, die niets onderzoekt, wijs te maken, dat wij zoo ongeveer de verstandelooze zeloten zijn, alsof WIJ den kansel gebonden hadden aan ik weet niet wat voor liefhebberijtjes. Terwijl de zaak precies andersom staat. Maar de ellende bij hen is nu: de volslagen machteloosheid. Ze hebben hun kracht verspild. Je kunt zoo iets als in 1944 uitgehaald is, niet binnen een paar jaar nog eens naar een anderen kant probeeren. Bovendien willen ze het niet, want ze voelen zich elkaars coöperatoren in het uitdrijven van onwelkome elementen: wapen-broeders in een crisistijd. Gevolg is, dat ze machteloos zijn tegen een deel van de toenmalige gretig aanvaarde en niet zelf aan de tand gevoelde coöperatoren. Machteloos tegen hun z.g. „linkervleugel". Machteloos tegen de barthiaansche invloeden, machteloos tegen de beweging-en-richting-schematici, die over beweging-en-richting (voor de tweede maal) staan te oreeren, en dan van den „grondslag" nièt reppen; machteloos tegen de subjectivisten, die ze niet meer kunnen onderkennen, omdat ze ook niet goed konden opereeren met hun gelegenheidsscheldwoord van „objectivisten". Dat is allemaal de ellende van het „een anti" zijn: de snelste manier van zelfsterilisatie, van de zelfovergave aan de „engelsche ziekte".

Daarom ben ik bang voor elk je blind turen op een ketterijtje dat vroeger wel eens den kop opstak, en voor den soms daarmee gepaard gaanden eisch, om dáártegen nu met alle geweld en met ik weet niet welke nadrukkelijkheid te gaan getuigen..... ook al is er geen mensch in de buurt, die er over denkt, in die richting te spreken of te schrijven. Denkt men, dat men elke ketterij voorkomen kan? Ik durf de stelling aan: geef me vandaag een stel preeken van onze eigen menschen, een stel kerkbodeartikelen, een stel artikelen of voordrachten, asjeblieft van K. S. erbij, uit de laatste twintig jaar, en ik haal er zóó uitlatingen uit, die tot den grond herleid, teruggaan op — ketterijen. Geef me de preeken van de afgescheidenen, het gaat net zoo. Die van de doleerenden, niet anders. Geef me De Wekker, De Reformatie, De Bazuin, het Gereformeerd Weekblad, het zal net zoo gaan. Wie een kerk verwijt, dat ze niet toen en toen die en die ketterij door een voorbehoedmiddel heeft voorkomen (ook al was er niemand, die haar beleed), die denkt soms, dat hij met prophylaxe de zaak gesaneerd houdt. Ik geloof, dat niemand dat kan. Ketterij ontstaat altijd ongemerkt, op punten, waar men niet op let. Ik geloof b.v., dat er jaren lang ondoorschouwde ketterij aan de markt gebracht is, (en dat in de dierbaarste toespraken en geschriften) over het leerpunt van de verhouding tusschen „Woord en Geest". Ik geloof ook, dat heel wat beste menschen ingaan (zonder het te weten) tegen laat ons zeggen de laatste artikelen van de Dordtsche Leerregels. Ik geloof, dat de synodocraten het deden in 1944; ik geloof niet minder, dat ook wij er hebben, die het doen. Maar ik heb ze graag naast me in de kerk. Want ik geloof, dat het samen weer lézen van de veelgesmade Dordtsche Leerregels hen helpen kan, gelijk ook mezelf.

***

Jesaja 5 : 1—7

(Staten-vertaling)

Nu zal ik van mijn vriend en van zijn wijngaard [zingen,
die heerlijk op een rijken heuvel is gelegen.
Ziet: edelwingerd plantte hij er allerwegen,
de steenen groef hij uit, een haag kwam hem [t'omringen
Een toren liet hij in dien vrucht'bren wijngaard [bouwen,
een perskuip heeft hij in de rotsen uitgehouwen.
Mijn vriend heeft van zijn wijngaard druiven wel [verwacht,
maar in den oogsttijd heeft hij wildgroei voort- [gebracht.

Zeg mij, Jeruzalem, wat heb ik nagelaten,
wat kon een rijke dracht van druiven nog [verhind'ren,
wat deed ik aan mijn wijngaard niet, o Juda's [kind'ren?
Ik zal hem om zijn oogst van wrangen wildgroei [haten.
Wat ik mijn wijngaard doen zal, wil ik u verkonden:
zijn doornhaag neem ik weg, hij wordt door 't vee [geschonden;
'k verscheur zijn muur, dat hij tot een vertreding is
en doorn en distel groeien in zijn wildernis.

O, Israel, wijngaard van den HEERE der heirscharen,
de wolken zal 'k gebieden niet op u te reeg'nen.
O, volk van Juda, zal de HEERE langer zeeg'nen
uw mannen, die een planting van zijn lust hem [waren?
De HEERE zal uw wijngaard tot een woestheid [maken,
geen snoeimes zal meer aan uw wilde ranken [raken.
Hij heeft op recht en op gerechtigheid gewacht,
maar bloed en onrecht hebt g'alleen Hem [voortgebracht!

A. v. B.

Melodie: Beza, Les Saincts Cantiques, 1595.

OP EN OM 'T KERKPLEIN

Haak-in-actie

De Haak-in-actie heeft in betrekkelijk korten tijd ruim 2½ millioen gulden uit diverse Nederlandsche beurzen in het Wilhelminafonds ter bestrijding van den kanker overgeheveld. Een prachtig resultaat voor een goede zaak.

Ook een kerkeraad kreeg met de Haak-in-actie te doen. Een zangvereeniging vroeg n.l. om gebruik van het kerkgebouw voor een uitvoering waarvan de financieele baten aan Haak-in ten goede zouden komen. Op de vergadering waar over dat verzoek zou worden beslist, kwam even de vraag aan de orde of het kerkgebouw al dan niet gratis ter beschikking zou worden gesteld. Hetgeen natuurlijk gebeurde. Mede doordat een ouderling zoo langs den neus weg de opmerking maakte, dat het natuurlijk op dien zangavond om een financieele bate ging: „Alleen maar een versje zingen helpt voor de bestrijding van kanker al heel weinig ....."

Alleen maar een versje zingen.....

En tòch!

Er zijn helaas christenen, althans christenmenschen, die dien naam dragen, die meenen dat erger dingen dan kanker met een versje zingen wel over gaan.

Een dominee, een Gereformeerde, maakte eens een visite bij zijn buurman, een rijk villabewoner in een van de schoone dorpen van het Gooi, een man „midden in de wereld".

In den loop van het gesprek kwam die man „midden in de wereld" zoo op te merken: „Dominee, dat preeken van U 's Zondags is vergeefsche moeite. Want die menschen, die bij U in de kerk zitten, gelooven van de boodschap, die U hun brengt, niets....."

Dominee, verschrikt, maakte een afwerend gebaar.

„Nee, dominee, maak Uzelf maar niets wijs, ze gelooven er niets van. Luister maar eens. U hebt, om zoo te zeggen hèt middel. En die menschen bij U in de kerk hebben het dus ook. Nou — en als ik nu het middel tegen kanker had en ik had kennissen of familieleden, die kanker hadden, dan ging ik er naar toe. En ik zou ze om zoo te zeggen bezwéren dat middel to gebruiken".

Toen keek die man „midden in de wereld" dominee eens aan. En deze begreep al. Het verhaal ging verder: „Kijk, dominee, zoo'n kankerpatiënt ben ik nou. Waar of niet? Volgens Uw leer ga ik voor eeuwig verloren. En de menschen van Uw kerk hebben het middel! Dacht U tenminste..... Maar ze gelooven er niets van. Ze komen hier op visite. Ze praten over alles en nog wat. Rooken hun sigaartje. Drinken een borreltje. Maar er is er niet ééntje, die 'ns zegt: Jansen, jij bent ziek. En wij hebben nou den dokter voor jou gevonden. Wij hebben het middel.....".

Dominee begreep, dat hij het inderdaad al begrepen had.

Hij was dominee van een nette gemeente.

Maar van een gemeente, die niet geloofde en daarom zweeg. Zweeg omdat zij zelf den grooten Medicijnmeester niet vertrouwde.

's Zondags in de kerk zongen ze een versje.....

En meenden misschien óók nog, dat de wereld daardoor gered werd.

***

De Haak-in-actie bracht 2½ millioen bijeen om het middel, dat er nog niet is, te zoeken.

Wat doen wij, christenen, die hèt middel, den Middelaar, den grooten Medicijnmeester hèbben.....?

Haak in!

Ik heb gelóófd!

Daarom heb ik gesproken!

Haak in!

Haak in!

D. E. C.

En tenslotte: wees ook nooit, en dit het allerminst, „een contra". Dat wil zeggen: beantwoord een revolutie niet met een contra-revolutie. Een partijdigheid niet met een contra-partijdigheid. Een groepspedanterie niet met een contra-groepspedanterie. Maak in uw ijver tegen de 1944-verrichtingen van — om maar één naam te noemen — prof. Ridderbos geen contra-Ridderbos. Lindeboom ware dan meteen verloochend. Ja zeker, júist op dié manier ware hij verloochend. Hij heeft zijn leven lang gestreden tegen een z.i. verderfelijke leer, maar óók vóór het bijeenhouden van wat op een basis staan wil. En als men zegt: ja maar, ze staan daar niet heelemaal op, dan vraag ik: u dan wel?

Ik houd van vechters.

Maar niet van drijvers.

Ik kijk niemand crop aan, dat hij dat is. Ik geloof wel, dat het gevaar ons allemaal bedreigt. Ik wil geen Ridderbos wezen (in 1944), maar ook geen contra-Ridderbos (na 1944). Ik wil nog net zoo wezen als vóór 1944. Doodgewoon gereformeerd en blij met een kerk, die zoo breed is als in die periode. En die luisteren wil als ze hetzij mijn, hetzij anderer fouten bestrijdt. Ik wil het recht hebben te vechten tegen Ridderbos. Maar ik bedank voor de rol van een contra-Ridderbos.

K. S.